

RECENSION

Elin Svenneby, *Også kvinner, Glaukon! Frihet og likestilling i et filosofihistorisk og kjønnspolitisk perspektiv*. Oslo 1999.

Også kvinner, Glaukon! av Elin Svenneby är en filosofihistorisk bok jag länge velat läsa. Det är en lättläst filosofihistoria ur kvinnoperspektiv; filosofiska föreställningar om kvinnor och av kvinnor, från Platon till Simone de Beauvoir. Och lättillgängligheten handlar inte om förenklingar (så långt jag som icke-fackfilosof kan bedöma) utan om att författarinnan förefaller vara väl insatt i det hon skriver om och tillräckligt säker för att föra en nyanserad dialog, både med gamla manliga auktoriteter och kritiskt feministiska läsare.

Bokens centrala tema är filosofihistoriens syn på kön i förhållande till frihet och jämställdhet mellan män och kvinnor, i såväl praktiskpolitisk som intellektuell bemärkelse. Elin Svenneby börjar – som alla filosofer och idéhistoriker – med de gamla grekerna, Platon och Aristoteles, och diskuterar deras skilda uppfattningar om könsens väsen och ställning. Hennes frågeställningar

kring dessa filosofifäders ”feminism/anti-feminism” handlar, på ett välgörande sätt, mindre om vem som har ”rätt”, än om hur de kunde tänka så olika. Ifråga om Aristoteles för hon också klargörande resonemang om hur hans idéer om samtal, samhälle och hushåll möjligen skulle kunnat ha vidareutvecklats – om han inte blivit medeltidens och katolska kyrkans store Filosof som inte diskuterades utan bara kopierades.

Kapitlet om 1700-talets kvinnokamp, den feministiska upplysningstiden, domineras av Mary Wollstonecraft och Olympe de Gouges, med särartsfilosoferna Kant och Rousseau i bakgrunden. Här analyseras Wollstonecrafts upplysningsskrift *Till försvar för kvinnans rättigheter* (1792), som var en direkt polemik mot Rousseaus tänkande om könsens komplementaritet, tydligast uttryckt i hans uppfostningsbok *Émile*. Wollstonecraft utgick från att upplysningens centrala idé om alla individers fri- och rättigheters även gällde kvinnor. Samma grundläggande föreställning fanns hos Olympe de Gouze som 1791 skrev en feministisk variant av

franska revolutionens deklARATION om de mänskliga rättigheterna. Elin Svenneby gör här också en intressant koppling till, och jämförelse med, den moderna FN-deklARATIONEN om mänskliga rättigheter; hur det även här finns en hel del oprecisa och oklara formuleringar ifråga om kön.

Könsroll, detta både frigörande och förenklande begrepp, utreds på ett mångsidigt sätt i *Också kvinnor, Glaukon!* Att tala om könsroller innehåller en dimension av möjlig förändring – en roll är något som lärs in, alltså kan denna också läras om. Det som saknas i könsrollbegreppet är insikten om att det även finns ett maktförhållande mellan könen, mellan ”manligt” och ”kvinnligt”.

De sista kapitlen ägnas några av 1900-talets stora kvinnliga filosofer – Edith Stein, Hannah Arendt och Simone de Beauvoir – och deras syn på frihet och jämställdhet. Särskilt givande var det att ta del av helgonförklarade karmeliternunnan

Edith Steins fenomenologiska tänkande, då hon för mig var en helt ny bekantskap. Denna hennes (relativa) osynlighet i filosofihistorien delar hon med flera andra kvinnliga tänkare, vars idéer ofta avfärdats som religiöst eller privatmoraliskt ”grubblande”. Att introducera och analysera dessa okända tänkare är en viktig uppgift för feministiska filosofer. Men även Arendt och de Beauvoir, som lyckats uppnå ställning och status inom filosofifacket, behöver diskuteras, ifrågasättas och nytolkas av feministiska forskare, menar Elin Svenneby.

Med sin bok *Också kvinnor, Glaukon!* visar Elin Svenneby att frågor om kön är ett sammansatt problemfält med förgreningar till många discipliner och diskurser; ett tvärvetenskapligt problemområde och ett filosofiskt grundproblem. Och ett grundproblem som inte bara angår filosofihistorien utan också vetenskapsteori och praktisk filosofi.

Lena Eskilsson